GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ו, 2026
מספר השאלון: 22235
קובץ: תשובות סופיות

היסטוריה

שאלון 22235 (מסלול גמיש)

הוראות לנבחן

נספח: לשאלה 1 (כרזה)
א. משך הבחינה: שעתיים.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
יש לענות על שאלה אחת מכל פרק.
פרק ראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה – (1×50) – 50 נקודות
פרק שני – סוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל – (1×50) – 50 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: 1. ספר הלימוד שאושר בנושא מלחמת העולם השנייה והשואה וספר הלימוד שאושר בנושא סוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל. בספרים יכולים להיות תקופות או נושאים שסומנו באמצעות מדבקות (סימניות) הבולטות מן הספר, וכן קטעים שסומנו באמצעות מדגש (מרקר) או עיפרון, אך אין להשתמש בספרים שבהם הערות בכתב. 2. עותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".
שימו לב: בסעיפים שבהם יש להביא מקור מסֵפר הלימוד, יש לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור ואת מספר העמוד שבו נמצא המקור.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

תשובות סופיות

פרק ראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה

שאלה 1

א. טרור: הטיל פחד ומנע התנגדות וביקורת; סילק יריבים פוליטיים ו"אויבי העם" (גסטפו, אס־אס, מחנה דכאו, ליל הסכינים הארוכות). אמצעי נוסף – חקיקה: נתנה כסות חוקית למשטר והתאימה את חוקי המדינה לאידאולוגיה (חוק ההסמכה 1933, חוק נגד הקמת מפלגות חדשות 1933, ביטול המבנה הפדרטיבי, איחוד תפקידי הנשיא והקנצלר 1934). חלופה: תעמולה וחינוך (גבלס, שליטה בעיתונות וברדיו, נוער היטלר). מקור מספר הלימוד הממחיש את האמצעי.

ב. מטרות בכרזה (שתיים מתוך): בניית גרמניה גדולה ומרחב מחיה בכיבושים מזרחה (שטח ההתפשטות בכתום, הכותרת "גרמניה הגדולה בעתיד"); ניצול אוצרות המזרח (ארובות מפעלים, אלומות חיטה); ניצול עמי המזרח "הנחותים" לעבודה (פועלים עם גרזן ומכוש); יישוב והגנה של השטחים בידי גרמנים (חיילים חמושים וביצורים לאורך הגבול המזרחי). מדוע במרץ 1943: אחרי התבוסה בסטלינגרד (פברואר 1943) ואבדות קשות במזרח, סיכויי הניצחון פחתו – צריך היה לשקם את המורל, להזכיר לחיילים על מה הם נלחמים ולהכין אותם למלחמה ארוכה וקשה.

שאלה 2

א. פלישה לפולין (ספטמבר 1939): שליטה ביהודים רבים מאוד; התעללות, נישול כלכלי, עבודות כפייה, סימון; ריכוז ובידוד בגטאות (איגרת הבזק של היידריך, 21 בספטמבר 1939) בתנאי רעב, צפיפות ומחלות; בסוף 1941 – חלמנו. פלישה לברית המועצות – מבצע ברברוסה (22 ביוני 1941): "מלחמת השמדה" אידאולוגית, פקודת הקומיסרים, האיינזצגרופן ביצעו רצח המוני של יהודים בבורות ירי (בבי יאר, פונאר). חלופה: כיבוש מערב אירופה (בלגיה, צרפת, 1940) – הגבלות, הגדרה, רישום, סימון ונישול.

ב. מקור 1 (ברש): קיום גטו יצרני – להמשיך לעבוד, לשמור על הסדר, להימנע מהתנגדות מזוינת; נימוק: העבודה מועילה לגרמנים ולכן לא יחסלו את הגטו ("עמדה לנו עבודתנו המוצלחת והפורה", "אם ננהג כן... אולי ניוושע"); מי שרוצה להילחם – שיילחם מחוץ לגטו ("צאו מן הגטו, לבל נישא כולנו באחריותכם"). מקור 2 (פפ"א): להצטייד בנשק ולהתקומם; נימוק: הכוונה היא להשמיד את כל היהודים, זו מדיניות מרכזית ושיטתית שהעבודה לא תעצור ("גורלם של כל היהודים... הוא הכחדה כללית, על אף האינטרס הכלכלי", "ההשמדה היא תהליך שיטתי"). הבדל – זהות הדובר: ראש היודנראט אחראי לכל תושבי הגטו בעיני עצמו ובעיני הגרמנים, ולכן חושש מעניש קולקטיבית; פפ"א – מחתרת של תנועות הנוער שהבינה שהרצח הוא מדיניות השמדה כוללת ולכן מעדיפה מאבק מזוין ומוות בכבוד. או מטרת המקור: לשכנע לא לחבור למחתרת / לגרום להבין שהגטו יחוסל ולגייס למרד.

שאלה 3

א. דימוי: טפיל ונצלן שחי על חשבון גזעים אחרים; מקור הרוע וההרס; חותר לשליטה עולמית (השתלטות כלכלית, הפצת רעיונות אוניברסליים – הומניזם, ליברליזם, סוציאליזם; מזוהה עם הבולשביזם ועם הקפיטליזם); ערמומי; מייצג את כל התכונות השליליות, מנוגד לבני הגזע הארי; התכונות עוברות בתורשה ואין יוצא מן הכלל. ההבדל בצפון אפריקה: כיבוש קצר (בתוניסיה כשישה חודשים, נובמבר 1942–מאי 1943); מצב המלחמה – הפצצות ונחיתת בעלות הברית, חשש לפריצת הקווים; ריחוק גאוגרפי ממחנות ההשמדה ומתשתיות התחבורה; שיתוף פעולה מועט של האוכלוסייה המקומית; מעט אנשי אס־אס.

ב. מניעים (שניים מתוך): פטריוטיות והזדהות עם המדינה ("הצבא הרוסי מתחיל לשחרר... את אזור יאנוב, עיר הולדתי. אני מעוניין לעזור להם", כיתת לוחמים יאנובאים); נקמה ("לנקום בגרמנים על הדברים הנוראים שעוללו ליהודים"); גאווה יהודית ("ונמלאתי גאווה – הינה יהודי קטן המוביל אחריו מחלקה של גויים"). קושי (אחד): אנטישמיות של חיילים בצבא ("הכה ביהודים, והצל את רוסיה"); בדידות ("הייתי היהודי היחיד בין אלפי גויים", "גם כאן אני זר השנוא על הכול"). מקור מספר הלימוד על דרך התנגדות אחרת – למשל המרד בגטו ורשה (המכתב האחרון של מרדכי אנילביץ', אפריל 1943).

פרק שני – סוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל

שאלה 4

א. דה־קולוניזציה: התפרקות האימפריות הקולוניאליות ומאבק המושבות באסיה ובאפריקה לעצמאות לאחר מלחמת העולם השנייה (בעיקר שנות ה־50 וה־60); תמיכת מעצמות העל. מקור 1 (בודואן): תהליך ביוזמת ליאופולד השני – "משימה"; קדמה (רכבות, בתי חולים, חקלאות, ערים); תהליך שמקורו במתן אמון של בלגיה ברצון האוכלוסייה. מקור 2 (לומומבה): עצמאות שהושגה במאבק "בדמעות, באש ובדם"; מאבק לשים קץ לשלטון משפיל ומנצל (עבודת פרך, רעב, לעג ומכות); שחרור עם אפריקאי מגזענות הלבן ("נאלצנו לספוג...משום שהיינו כושים", "Vous" שמור ללבן); קץ לדיכוי המחשבה החופשית. הבדל – זהות הדובר: מלך בלגיה, מצאצאי משפחתו של ליאופולד השני, מאדיר את תרומת בלגיה; לומומבה – מנהיג המאבק לעצמאות, מתאר את הסבל והמאבק. או מטרת המקור: להציג את בלגיה כשלטון נאור / להציג את תנועת השחרור והמאבק.

ב. השפעת הדה־קולוניזציה: התגברות המתח בין מוסלמים ליהודים, שנחשבו תומכי המעצמה הקולוניאלית; התערערות הביטחון של היהודים במדינות שהשתחררו – השלטון הקולוניאלי דאג לביטחונם והגן עליהם; התחזקות הזהות הלאומית (ערבית־מוסלמית) ושנאת זרים שהכבידה על השתלבות היהודים; פרעות. גורם נוסף: התגברות הלאומיות; הקמת מדינת ישראל ומלחמת העצמאות – הגברת המתח והאיבה, פרעות (מצרים, עיראק, לוב, מרוקו), החלטות הליגה הערבית לפגוע ביהודים (1946–1947), התלהבות היהודים מהקמת המדינה; מלחמת סיני ומלחמת ששת הימים. מקור מספר הלימוד המבטא את ההשפעה.

שאלה 5

א. נסיבות: מלחמת העצמאות הביאה להתדרדרות במצב היהודים בארצות ערב ("מצבם... הוחמר מאז פלשו צבאות ערב לארץ"); הקמת המדינה איפשרה פתיחת שערים ודיון בהעלאת היהודים מן התפוצות (הדיון התקיים חודשים ספורים אחרי הקמת המדינה, בישיבה ה־19 של הכנסת הראשונה; ח"כ אילנית מציעה "עלייה בכל הדרכים"). קביעת בן גוריון: מצבם הוחמר והם נמצאים בסכנה קיומית ("נעשו בני ערובה", "הסכנה היא חמורה"). השפעה: עליית הצלה – העלאת קהילות שלמות שנשקפה להן סכנה מיידית: "מרבד הקסמים" (תימן, 1949–1950), "עזרא ונחמיה" (עיראק, 1950–1952); הפעלת שליחים; עלייה חשאית ממדינות שאסרו יציאה (מרוקו – "מבצע יכין").

ב. הישג: יישוב קטן קלט אוכלוסייה גדולה ממנו פי שניים ויותר בתוך זמן קצר; נקלטו ניצולי שואה חסרי כול ועולים מארצות האסלאם שנאלצו להשאיר את רכושם; המדינה מצאה פתרונות דיור (מעברות, שיכונים, עיירות פיתוח) בתנאי מצוקה כלכלית (צנע) ואיום ביטחוני; העולים רכשו את השפה העברית, ילדיהם השתלבו במערכת החינוך והצעירים בצה"ל; עוצבה זהות משותפת. ביקורת: הכוונת עולים לדיור בלי להתחשב ברצונם – חוסר ברירה ("מן האונייה אל הכפר"); יישוב בפריפריה הנציח מעמד שולי; יחס מתנשא ופטרוני של הממסד הקולט; מדיניות "כור ההיתוך" – התעלמות מהמסורות והתרבויות, מרירות ומתחים; תחושת קיפוח – אירועי ואדי סאליב (1959).

שאלה 6

א. נסיבות: מצרים ריכזה כוחות בסיני, סילקה את כוח החירום של האו"ם וסגרה את מצרי טיראן לשיט הישראלי; מנהיגי ערב ניהלו מלחמת תעמולה ואיימו להשמיד את ישראל; הסכמי הגנה (מצרים–סוריה, נובמבר 1966; מצרים–ירדן, מאי 1967); כישלון המאמצים הדיפלומטיים; "תקופת ההמתנה" הממושכת וגיוס המילואים פגעו במשק ובמורל; לחץ מפקדי צה"ל למכת מנע. בקריקטורה: נאצר אוטם את אוזניו לקריאה "דיפלומאטיה" מן השפופרת – סירובו לפתרון דיפלומטי; נאצר במדים עמוס נשק – מוכנותו למלחמה; אגרוף "צה"ל" יוצא מהשפופרת – נכונות צה"ל לתקוף, "יד חזקה".

ב. בעקבות התוספת של כמיליון פלסטינים לשליטת ישראל – התמודדות עם המון פליטים במחנות בעוני ובצפיפות; השלטון בפלסטינים ואיחוד רצועת עזה והגדה המערבית השפיעו על התחזקות הלאומיות הפלסטינית ועל התגברות הטרור; ויכוח ציבורי בשאלת השטחים – מחלוקת ושני מחנות פוליטיים; הישגי ישראל העצימו את התנגדות מדינות ערב והניעו אותן למלחמה נוספת להחזרת השטחים (מלחמת ההתשה, מלחמת יום הכיפורים; ועידת חרטום, "שלושת הלאווים"); הניצחון יצר אווירה של זחיחות וביטחון עצמי מופרז – "הקונספציה" לפני מלחמת יום הכיפורים. מקור מספר הלימוד המסייע לנימוק.

שאלה 7

א. סוריה ומצרים רצו לשקם את כבודן בעקבות התבוסה במלחמת ששת הימים; רצו להשיב לעצמן את השטחים שאיבדו במלחמה הקודמת (סיני, רמת הגולן); מצרים ראתה במלחמה אמצעי לפתיחת תהליך מדיני שיביא לנסיגת ישראל מסיני (שבירת הקיפאון המדיני). מקור מספר הלימוד המבטא אחד מן הגורמים.

ב. תובנה מן האופן שבו פרצה המלחמה: צריך להשתחרר מהרגשת היוהרה שליוותה אותנו בנוגע לכוחנו – מן התפיסה שאנו "כול יכולים". מבוססת על: כישלון המודיעין להתריע על פרוץ המלחמה ("הקונספציה"), ההנחה שצבא ישראל בלתי מנוצח; מחדל ההפתעה והמחיר הכבד (הרוגים ופצועים רבים, אובדן ציוד, פגיעה בכושר צה"ל), הצלחות צבאות ערב בימים הראשונים. תובנה מתוצאותיה: צה"ל הוא צבא חזק שסיים את המלחמה בהישג צבאי, אף שפתח בה בתנאים קשים. מבוססת על: המתקפה הישראלית בשתי החזיתות, צליחת תעלת סואץ והגעה למרחק 101 ק"מ מקהיר וכ־40 ק"מ מדמשק, תוך אבדות כבדות לצבאות מצרים וסוריה.

כל הבגרויות בהיסטוריה עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/history